Rekomendacijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų tėveliams kaip lavinti ir koreguoti vaikų kalbą namų aplinkoje

Mieli tėveliai, dėl netikėtai šalyje ir pasaulyje susidariusios ekstremalios situacijos, mums visiems tenka patirti nemenką iššūkį. Mes, logopedai, negalėdami betarpiškai bendrauti su vaikais, esame priversti ieškoti iki tol nenaudotų būdų kaip padėti mažiesiems įveikti kalbines problemas. Vaikučiams šiomis dienomis ištisai būnant namuose, Jums, tėveliai, atsiranda puiki galimybė - puoselėti, ugdyti, koreguoti jų kalbą. Daugelis mūsų net nesusimąstėme, kiek daug galima nuveikti šioje srityje kasdieninės buitinės aplinkos rėmuose...

Taigi, namuose su savo vaiku Jūs galite:

- Plėsti bei tikslinti vaiko žodyną;
- Įtvirtinti garsų tarimą skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose;
- Lavinti smulkiąją motoriką;
- Formuoti ir tobulinti kalbos gramatinį taisyklingumą;
- Lavinti garsinės analizės ir sintezės įgūdžius (vyresniems ikimokyklinukams ir priešmokyklinukams);
- Plėtoti rišliąją kalbą;
- Lavinti vaizduotę, kūrybiškumą.

ŽODYNO TURTINIMAS

Užduotėlės:

- „Išvardink ką matai“.
  Siūlykite vaikui pažvelgti pro langą (pažiūrėti į daiktus esančius lentynoje, ant stalo, virtuvės įrankių stalčiuje, spintoje, šaldytuve, ant grindų...) ir juos pavadinti.
- „Pavadink daiktų grupę vienu žodžiu“.
  Paprašykite vaiko išvardintus daiktus , priklausančius tai pačiai grupei, apibendrinti: žaislai, indai, baldai, maisto produktai...
- „Pasakyk priešingai“.
  Tikslas – mokyti pažinti ir kalboje naudoti antonimus. Supažindinkite su priešingos reikšmės žodžių poromis ir paprašykite į jūsų teiginį atsakyti atvirkščiai: „Dabar lauke karšta“. (– „ Dabar lauke šalta)“. „ Mūsų kačiukas didelis“.(– „Mūsų kačiukas mažas“). „ Naktį būna šviesu“...

GARSŲ TARIMO ĮTVIRTINIMAS

Užduotėlės:

- Išsiaiškinti, kokius garsus reikia įtvirtinti.
  Įsiklausykite į vaiko kalbą ir išskirkite garsus, kurių vaikus netaria ar taria netaisyklingai. (Pasikonsultuokite su jūsų įstaigos logopedu). Jeigu vaikas savo spontaninėje kalboje

nevartoja kai kurių garsų, bet gali juos atskirus (izoliuotus) ištarti taisyklingai, vadinasi Jūsų užduotis – įtvirtinti šiuos garsus skiemenyse, žodžiuose, sakinyje – „misija įmanoma“.

- „Kartu tarkim ir rodykim “.
  Sunkesniais atvejais (pradiniame garso įtvirtinimo etape), kai reikia siekti taisyklingo garso tarimo skiemenyse, kartu su vaiku tarkite skiemenis, atliekant tai nenuobodžiai, pasitelkiant žaismingus skiemenų derinius, skanduotes, kartu naudojant įvairius rankų ir kūno judesius, pvz: (s) Sa-sa-sa – va mėsa. Si-si- si – mes visi... (k) ko-ko-ko. Nori ko? Gal slieko?...(Š) ša-ša-ša. Kur višta? Nukišta?..
- „Taisyklingai ištark žodį “.
  Tai garsų tarimo įtvirtinimas žodžiuose etapas. Atrinkite žaislus, buitinės aplinkos daiktus su įtvirtinamu garsu, vartykite su vaiku paveikslėlių knygeles, vaikiškas enciklopedijas, paveikslėlių rinkinius. Prašykite vaiko pasakyti kas pavaizduota paveikslėliuose, akcentuojant taisyklingą įtvirtinamo garso tarimą žodžiuose.
- „Pakartok sakinį su manim“.
  Paveikslėlių, žaislų, žaidimų pagalba ar kalbantis su vaiku namų aplinkoje, prašoma taisyklingai pasakyti sakinuką su įtvirtinamu garsu.(Suklydus pataisoma, prašoma pakartoti).Rekomenduojama parinkti ketureilių, lengvų eilėraštukų.

SMULKIOSIOS MOTORIKOS LAVINIMAS

Užduotėlės:

- Dėliokite dėliones, mozaikas, rūšiuokite smulkius daiktus (sagas, žirnius, pupeles, grūdus, smulkius akmenukus, karoliukus ir pan.
- Drauge su vaiku maišykite ir minkykite tešlą, formuokite konditerinius (kulinarinius) gaminius.
- Mokykite karpyti, plėšyti, naudojantis žaisliniu (vėlesniame etape ir natūraliu) pincetu suimti ir pernešti įvairius smulkius daiktus.
- Prašykite ir mokykite lipdyti iš plastilino, modelino įvairius elementus, objektus.
- Leiskite vandeniniais dažais, guašu tapyti bei štampuoti pirštukais, plaštaka.
- Skatinkite spalvinti knygeles, piešti, braižyti, apvesti, piešti piešinius, rašyti raides, skaičius ar jų elementus.

GRAMATIŠKAI TAISYKLINGOS KALBOS FORMAVIMAS

Užduotėlės:

- Stebėkite ar kalbėdamas vaikas sakinyje derina linksnius, kalbos dalis.
- Vaikui suklydus, pateikite gramatiškai taisyklingos kalbos pavyzdį, prašykite pasitaisyti.
- Svarbu, kad vaikas girdėtų daug gražios, sklandžios kalbos, todėl, bendraudami su vaiku, kalbėkite lėtai, aiškiai, stengiantis kiek įmanoma mažiau nutolti nuo norminės lietuvių kalbos, vengiant žymaus tarmiškumo apraiškų.

GARSINĖS ŽODŽIŲ ANALIZĖS IR SINTEZĖS LAVINIMAS

Užduotėlės:

- „Žodžių segtuvėliai“
  Parinkite perskaitytų žurnalų, reklaminių bukletų, skrajučių, nebenaudojamų suplyšusių senų knygelių su paveikslėliais. Kartu su vaiku peržiūrėkite paveikslėlius, nustatykite kokiu garsu prasideda paveikslėlis. Ant A4 formato lapų užrašykite keletą raidžių (ant kiekvieno lapo po vieną, daugiau 3 nerekomenduojama). Prašykite vaiko kirpti ir klijuoti ant tuščių lapų paveikslėlius su norimu garsu, taip sudarant žodžių su tuo pačiu prasidedančiu garsu segtuvėlius. Vėlesniame etape užduotį galima kiek pasunkinti – rinkti paveikslėlius su paskutiniais vienodais garsais, dar vėliau – esančiais žodžio viduryje.
- Stebėkite artimos buitinės aplinkos daiktus, reiškinius ir prašykite vaiko pasakyti kokiu garsu prasideda žodis (vėlesniame etape – kokiu baigiasi).
- Pasakykite garsą (galima užrašyti raidę, ar prašyti vaikui ją parašyti) ir, pajungiant visus šeimos narius, lenktyniaukite, kas daugiau sugalvos žodžių su šiuo garsu (raide).
- Pasakykite trumpą žodį (3 - 4 garsų) ir prašykite vaiko bandyti išvardinti, kokius garsus girdime jį tardami, prašykite (jei vaikas pažįsta raides) bandyti spausdintinėmis raidėmis jį užrašyti.

RIŠLIOSIOS KALBOS PLĖTOJIMAS, KŪRYBIŠKUMO UGDYMAS

Užduotėlės

- Skaitykite nesudėtingo siužeto vaikiškas knygeles su gausiomis iliustracijomis. Vėliau – kartu su vaiku vartykite knygutę ir pasakokite siužetą savais žodžiais. Kai vaikas suvoks turinį ir nuoseklumą, prašykite, remiantis iliustracijomis, bandyti atpasakoti knygelės siužetą.
- Parinkite siužetinių paveikslėlių serijų, dėliokite jas, prašykite juose pavaizduotus įvykius nuosekliai papasakoti kiek įmanoma plačiau.
- Mokykite kurti siužetus, situacijas, pasakas, socialines istorijas iš artimoje buitinėje aplinkoje matomų daiktų, žaislų, reiškinių. Pateikite temą, pvz. „Šaukšto ir šakutės istorija“, „Debesėlis ir saulė“, „Kodėl liūdi Tado šlepetės“ ir t.t.

Sėkmės, kantrybės, įkvėpimo lavinant vaikų kalbą ir kūrybiškumą namuose linki Panevėžio r. PPT logopedė Leta